

Sygnatura akt XI Ns 197/13

POSTANOWIENIE

W., dnia 3 marca 2016 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu XI Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Małgorzata Bojarska

Protokolant Ewa Chorzępa

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2016 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku A. K.

przy udziale K. M., W. M. (1), T. M., S. N., J. N., B. Ś.

o stwierdzenie nabycia spadku po H. P.

postanawia:

I. stwierdzić, że spadek po H. P. zmarłej w dniu 26 lutego 2013 roku we W., ostatnio stale zamieszkałej we W. na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 24 sierpnia 2011 roku nabył A. K. w całości, wprost;

II. nakazuje uczestnikowi J. N. aby uiścił na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu kwotę 2 894,82 złote tytułem wynagrodzenia biegłego z zakresu badania pisma ręcznego, która to kwota została tymczasowo wydatkowana ze środków budżetowych tutejszego Sądu.

Sygn. akt XI Ns 197/13

UZASADNIENIE

W dniu 5 marca 2013 r. A. K. wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie, że na podstawie testamentu nabył w całości spadek po H. P., zmarłej w dniu 26 lutego 2013 r. W uzasadnieniu wnioskodawca podał, że H. P. w chwili śmierci była wdową, zaś on jest jedynym spadkobiercą zmarłej. Na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2013 r., 22 października 2015 r. i 3 marca 2016 r. wnioskodawca podtrzymał swoje stanowisko w sprawie, wnosząc o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej na podstawie testamentu z dnia 24 sierpnia 2011 r.

W dniu 2 lipca 2013 r. do tut. Sądu wpłynęło pismo B. Ś., która domagała się połączenia do wspólnego rozpoznania sprawy wszczętej na jej wniosek przed Sądem Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu (sygn. akt XIV Ns 304/13) o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej H. P. ze sprawą toczącą się z wniosku A. K. (k. 8). We wniosku tym B. Ś. domagała się stwierdzenia, że na mocy testamentu nabyła spadek po zmarłej H. P.. W konsekwencji na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2013 r. Sąd wezwał B. Ś. do udziału w sprawie w charakterze uczestniczki.

Na rozprawie w dniu 8 sierpnia 2013 r. A. K. i B. Ś. oświadczyli, że H. P. w chwili śmierci była wdową i nie miała dzieci. Jej rodzice zmarli przed dniem jej śmierci. Wnioskodawca i uczestniczka wskazali, że H. P. miała siostrę, która zmarła przed spadkodawczynią, pozostawiając dwie córki, również zmarłe przed H. P.. Jedna z nich pozostawiła dwóch synów – J. i S. N., zaś druga – córkę T. M.. Na rozprawie dokonano otwarcia i ogłoszenia testamentów z dnia 30 maja 1998 r. i 24 sierpnia 2011 r. oraz sporządzono protokół z tej czynności (k. 20, 21).

W dniu 8 sierpnia 2013 r. B. Ś. oświadczyła, że nie akceptuje woli wyrażonej w testamencie z dnia 24 sierpnia 2011 r. i czuje się pokrzywdzona. Jednocześnie wskazała, iż zgadza się z rozporządzeniem zawartym w testamencie z dnia 30

maja 1998 r., w którym została powołana do całości spadku. Na rozprawie w dniu 22 października 2015 r. wniosła o rekompensatę z uwagi na pozostawanie w bliskich relacjach ze spadkodawczynią.

T. M. w dniu 21 stycznia 2014 r. wniosła do tut. Sądu pismo, przesyłając jednocześnie w załączeniu testament z dnia 9 sierpnia 2011 r. sporządzony przez H. P. (k. 28).

Na rozprawie w dniu 13 marca 2014 r. Sąd wezwał T. M., J. N. i S. N. do udziału w sprawie w charakterze uczestników.

J. N. i S. N. w jednakowo brzmiących pismach z dnia 19 marca 2014 r. oświadczyli, że siostra H. W. M. miała czworo dzieci: B. N. (zmarła w dniu 13 kwietnia 1998 r., pozostawiając dwóch synów J. N. i S. N.), R. M. (zmarł 1 lutego 1993 r., pozostawiając córkę K. M. i żonę J. M.), T. M. i W. M. (1) (k. 47, 49).

Na rozprawie w dniu 29 maja 2014 r. Sąd wezwał W. M. (1) i K. M. do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania.

W dniu 29 maja 2014 r. uczestnik J. N. zakwestionował, aby podpis widniejący na testamencie z dnia 24 sierpnia 2011 r. należał do zmarłej H. P.. Ponadto T. M. oświadczyła, że nie zgadza się z wolą spadkodawczyni.

Na rozprawie w dniu 3 marca 2016 r. dokonano otwarcia i ogłoszenia testamentu z dnia 9 sierpnia 2011 r. oraz sporządzono protokół z tej czynności (k. 228).

Pozostali uczestnicy nie ustosunkowali się do treści wniosku o stwierdzenie nabycia spadku i nie zgłosili zarzutów wobec ważności testamentu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

H. P., córka W. i W. z domu K., urodzona dnia (...), zmarła w dniu 26 lutego 2013 r. we W.. Przed śmiercią spadkodawczyni zamieszkiwała we W.. W chwili śmierci była wdową. Nie posiadała dzieci. Rodzice spadkodawczyni zmarli przed nią.

H. P. miała jedną siostrę W. M. (2), zmarłą w dniu 7 listopada 1991 r., która pozostawiła czworo dzieci: córkę B. N., córkę T. M., syna W. M. (1) i syna R. M.. B. N. zmarła w dniu 13 kwietnia 1998 r. Miała dwóch synów: J. N. i S. N.. R. M. zmarł 1 lutego 1993 r., pozostawiając córkę K. M..

Dowód:

- odpis skrócony aktu zgonu H. P. nr (...) (k. 3),
- odpis skrócony aktu zgonu W. M. (2) nr (...) (k. 53),
- odpis skrócony aktu małżeństwa T. M. nr (...) (k. 53),
- odpis skrócony aktu urodzenia W. M. (1) nr (...) (k.70),
- odpis skrócony aktu zgonu R. M. nr (...) (k. 70),
- odpis skrócony aktu urodzenia K. M. nr (...) (k. 70),
- odpis skrócony aktu urodzenia J. N. (k. 197),
- odpis skrócony aktu urodzenia S. N. (k.198),
- odpis skrócony aktu zgonu B. N. (k. 201),

- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe A. K. (protokół rozprawy z 8.08.2013 r., 00:06:59-00:20:07, 00:35:15-00:36:20),
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe B. Ś. (protokół rozprawy z 8.08.2013 r., 00:20:43-00:35:14, 00:36:21-00:39:06),
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe T. M. (k. 60),
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe J. N. (k. 60-61).

Nie toczyło się dotychczas inne postępowanie w przedmiocie stwierdzenia nabycia spadku po H. P.. Nie został sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia przed notariuszem. Żaden ze spadkobierców nie zrzekł się spadku po niej, ani też spadku nie odrzucił w ustawowym terminie.

Dowód:

- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe A. K. (protokół rozprawy z 8.08.2013 r., 00:06:59-00:20:07),
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe B. Ś. (protokół rozprawy z 8.08.2013 r., 00:20:43-00:35:14)
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe T. M. (k. 60),
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe J. N. (k. 60-61).

W dniu 30 maja 1998 r. H. P. własnoręcznie sporządziła testament, w którym do całości spadku powołała siostrzenicę swego męża B. Ś..

W dniu 9 sierpnia 2011 r. H. P. własnoręcznie spisała swoją wolę, zgodnie z którą na wypadek swojej śmierci przekazała T. M. lokal mieszkalny położony we W. przy ul. (...) wraz z wyposażeniem. Następnie H. P. na kopii przedmiotowego testamentu uczyniła wzmiankę o jego unieważnieniu, obok której umieściła swój podpis.

W dniu 24 sierpnia 2011 r. H. P. sporządziła własnoręcznie kolejny testament, w którym do dziedziczenia powołała siostrzeńca swojego męża A. K.. W skład spadku wchodził lokal mieszkalny położony we W. przy ul. (...) wraz z wyposażeniem.

Mieszkanie położone we W. przy ul. (...) wyczerpuje cały spadek.

H. P. do chwili śmierci miała w pełni zachowaną świadomość i nie chorowała psychicznie. Była osobą samodzielną.

Dowód:

- testament z 24.08.2011 r. (k. 5),
- testament z 30.05.1998 r. (k. 9),
- testament z 9.08.2011 r.,
- kopia testamentu z 9.08.2011 r.,
- opinia biegłego sądowego z zakresu badania pisma ręcznego (k. 125-160),
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe A. K. (protokół rozprawy z 8.08.2013 r., 00:06:59-00:20:07),
- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe B. Ś. (protokół rozprawy z 8.08.2013 r., 00:20:43-00:35:14)

- przesłuchanie i zapewnienie spadkowe T. M. (k. 60).

Sąd zważył, co następuje:

W myśl art. 924 k.c. spadek otwiera się z chwilą śmierci spadkodawcy. Powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu (art. 926 § 1 k.c.). Stosownie do treści art. 926 § 2 i 3 k.c. dziedziczenie ustawowe następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał, nie chce lub nie może być spadkobiercą. Z przepisu tego wynika zatem pierwszeństwo dziedziczenia testamentowego nad dziedziczeniem ustawowym.

W rozpoznawanej sprawie wnioskodawca domagał się stwierdzenia, że nabył w całości spadek po zmarłej H. P. na podstawie testamentu z dnia 24 sierpnia 2011 r. Mając na względzie, że uczestnik postępowania J. N. zakwestionował wskazany testament, podając, iż widniejący na nim podpis nie należy do spadkodawczyni, koniecznym stało się ustalenie, czy dokument ten jest ważny. Taki charakter ma bowiem wyłącznie testament sporządzony w sposób określony przepisami prawa.

Testament może zostać sporządzony i odwołany jedynie przez osobę posiadającą pełną zdolność do czynności prawnych, która w chwili jego sporządzenia nie pozostawała w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, jak również nie znajdowała się pod wpływem groźby lub błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby nie działała pod jego wpływem, nie sporządziłaby testamentu określonej treści (art. 944 § 1 k.c. i art. 945 § 1 k.c.). W myśl art. 942 k.c. testament może zawierać rozrządzenia tylko jednego spadkodawcy. Zgodnie z art. 949 § 1 k.c. spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że napisze go w całości pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą. Jednakże brak daty nie pociąga za sobą nieważności testamentu własnoręcznego, jeżeli nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do treści testamentu lub co do wzajemnego stosunku kilku testamentów (art. 949 § 2 k.c.).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, na wstępie należy wskazać, iż w toku postępowania nie ujawniły się żadne okoliczności, które mogłyby świadczyć o braku zdolności testowania spadkodawczyni lub istnienia po jej stronie którejkolwiek z wad oświadczenia woli wskazanych w art. 945 § 1 k.c. Również żadna z osób uczestniczących w postępowaniu nie podniosła zarzutów w tym zakresie. Wręcz przeciwnie, wnioskodawca A. K. oraz uczestniczki postępowania B. Ś. i T. M. zgodnie stwierdzili, że H. P. aż do śmierci pozostawała w dobrym stanie psychicznym. W ocenie Sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, że spadkodawczyni była świadoma znaczenia przedsięwziętych czynności, a treść poszczególnych testamentów w pełni odzwierciedlała jej wolę aktualną na chwilę ich sporządzenia. Zawierały one przy tym rozrządzenie spadkowe uczynione jedynie przez H. P..

Wszystkie testamety sporządzone przez H. P. (tj. z dnia 30 maja 1998 r., z dnia 9 sierpnia 2011 r., jak również z dnia 24 sierpnia 2011 r.) zostały w całości spisane własnoręcznie oraz zawierały datę i podpis spadkodawczyni. Należało zatem stwierdzić, że wymogi w zakresie formy testamentu holograficznego, określone w art. 949 k.c., zostały spełnione.

Z uwagi na kwestionowanie przez uczestnika J. N. ważności testamentu z dnia 24 sierpnia 2011 r. w odniesieniu do własnoręczności podpisu spadkodawczyni, Sąd z urzędu dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu badania pisma ręcznego. Z wydanej opinii grafologicznej jednoznacznie wynika, że zapisy, pismo ręczne i podpisy widniejące na testamencie z dnia 30 maja 1998 r., testamencie z dnia 9 sierpnia 2011 r. oraz testamencie z dnia 24 sierpnia 2011 r. zostały nakreślone przez H. P.. Podobne wnioski poczyniono w odniesieniu do adnotacji „unieważnienie” i „Ta data nieważna”, a także nakreślonych podpisów, znajdujących się na kopii testamentu z dnia 9 sierpnia 2011 r. Wnioskodawca i uczestnicy postępowania nie zakwestionowali wskazanej opinii. Również w ocenie Sądu nie było podstaw do podważania jej waloru dowodowego. Została ona bowiem sporządzona przez osobę posiadającą wiadomości specjalne w zakresie poddanym badaniu, poparte wieloletnim doświadczeniem zawodowym. Biegły w opinii w szczególności i logiczny sposób przedstawił metodę badań, dzięki czemu Sąd mógł zweryfikować płynące z niej kategoryczne wnioski.

Mając na względzie powyższe rozważania, należało stwierdzić, iż wszystkie testamenty sporządzone przez H. P. były ważne. Konstatacja ta skutkowała zaś koniecznością rozważenia wzajemnej relacji między poszczególnymi testamentami.

Zgodnie z art. 946 k.c. odwołanie testamentu może nastąpić bądź w ten sposób, że spadkodawca sporządzi nowy testament, bądź też w ten sposób, że w zamiarze odwołania testament zniszczy lub pozbawi go cech, od których zależy jego ważność, bądź wreszcie w ten sposób, że dokona w testamencie zmian, z których wynika wola odwołania jego postanowień. W przypadku gdy spadkodawca sporządził nowy testament nie zaznaczając w nim, że poprzedni odwołuje, ulegają odwołaniu tylko te postanowienia poprzedniego testamentu, których nie można pogodzić z treścią nowego testamentu (art. 947).

W testamencie z dnia 30 maja 1998 r. H. P. powołała do całości spadku B. Ś., nie określając szczegółowo przedmiotów wchodzących w jego skład. Następnie w testamencie z dnia 9 sierpnia 2011 r. dokonała rozrządzenia na rzecz T. M., przekazując jej na wypadek swej śmierci mieszkanie położone we W. przy ul. (...). Spadkodawczyni nie zawarła przy tym wzmianki o odwołaniu wcześniejszego testamentu. Mając jednak na względzie, że A. K., T. M. i B. Ś. zgodnie podali, iż wskazany lokal wyczerpuje cały spadek, zaś pozostali uczestnicy postępowania nie kwestionowali powyższego, koniecznym stało się stwierdzenie, że rozrządzeń zawartych w testamencie z dnia 30 maja 1998 r. nie można pogodzić z treścią testamentu z dnia 9 sierpnia 2011 r. W istocie bowiem obydwie dokumenty odnosiły się do całej masy spadkowej. Konsekwencją sporządzenia testamentu z dnia 9 sierpnia 2011 r. było zatem odwołanie rozrządzenia spadkodawczyni uczynionego w testamencie z dnia 30 maja 1998 r.

Podobne rozważania należy odnieść wobec testamentu z dnia 24 sierpnia 2011 r., na podstawie którego H. P. ustanowiła A. K. swoim spadkobiercą. Spadkodawczyni przekazała wnioskodawcy należące do niej mieszkanie położone we W. przy ul. (...). Porównując zatem treść tego rozrządzenia z postanowieniami testamentu z dnia 9 sierpnia 2011 r. niewątpliwym jest, że dotyczyły one tego samego przedmiotu. Nadto, jak już wyżej wskazano, mieszkanie spadkodawczyni wyczerpuje cały spadek, a zatem przeznaczenie go w testamencie A. K. należało poczytać za wolę rozrządzenia całym spadkiem na jego rzecz przez H. P.. To z kolei w myśl art. 947 k.c. skutkowało odwołaniem wcześniej sporządzonego testamentu z dnia 9 sierpnia 2011 r. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wola odwołania testamentu z dnia 9 sierpnia 2011 r. została dodatkowo wyrażona przez spadkodawczynię poprzez uczynienie własnoręcznie na kopii tego testamentu wzmianki o unieważnieniu go, a następnie złożenie podpisu pod rzeczoną adnotacją.

Mając na względzie powyższe rozważania, Sąd ustalił, że podstawę dziedziczenia w rozpoznawanej sprawie stanowi testament holograficzny sporządzony przez H. P. w dniu 24 sierpnia 2011 r., przy uwzględnieniu wszelkich wymogów warunkujących jego ważność, ustanowionych na mocy przepisów kodeksu cywilnego. Ponadto jest on chronologicznie ostatnim z testamentów spadkodawczyni, który nie został przez nią odwołany. Na jego podstawie do całości spadku został powołany wnioskodawca A. K..

Zgodnie z art. 1012 k.c. spadkobierca może bądź przyjąć spadek bez ograniczenia odpowiedzialności za długi (przyjęcie proste), bądź przyjąć spadek z ograniczeniem tej odpowiedzialności (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza), bądź też spadek odrzucić. W myśl art. 1015 § 1 k.c. oświadczenie to może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Zgodnie z § 2 przywołanego artykułu w brzmieniu obowiązującym w dniu śmierci H. P. w zw. z art. 6 ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 539) brak oświadczenia spadkobiercy w powyższym terminie jest jednoznaczny z prostym przyjęciem spadku. Jednakże gdy spadkobiercą jest osoba nie mająca pełnej zdolności do czynności prawnych albo osoba, co do której istnieje podstawa do jej całkowitego ubezwłasnowolnienia, albo osoba prawna, brak oświadczenia spadkobiercy w terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

A. K. domagał się stwierdzenia nabycia spadku na podstawie testamentu z dnia 24 sierpnia 2011 r., oświadczając, iż zgadza się z wyrażoną w nim wolą spadkodawczyni. Jednakże we wniosku złożonym w dniu 5 marca 2013 r., jak

również w toku całego postępowania A. K. nie złożył oświadczenia, o którym mowa w art. 1012 k.c. Z tego względu oraz z uwagi na upływ sześciomiesięcznego terminu do złożenia oświadczenia spadkowego, na podstawie cytowanego wyżej art. 1015 § 2 k.c. Sąd stwierdził, że A. K. przyjął spadek wprost.

Orzekając o kosztach postępowania, Sąd miał na względzie, że w art. 520 § 1 k.p.c. została wyrażona zasada odpowiedzialności każdego z uczestników za koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Jednakże, gdy uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania lub interesy ich są sprzeczne, sąd może stosunkowo rozdzielić obowiązek zwrotu kosztów lub włożyć go na jednego z uczestników w całości. To samo dotyczy zwrotu kosztów postępowania wyłożonych przez uczestników (art. 520 § 2 k.p.c.). Zgodnie natomiast z art. 520 § 3 k.p.c. jeżeli interesy uczestników są sprzeczne, sąd może włożyć na uczestnika, którego wnioski zostały oddalone lub odrzucone, obowiązek zwrotu kosztów postępowania poniesionych przez innego uczestnika. W związku z powyższym Sąd obciążył uczestnika J. N., kwestionującego ważność testamentu z dnia 24 sierpnia 2011 r., obowiązkiem zwrotu kosztów, na które złożyła się kwota 2.894,82 zł z tytułu wynagrodzenia biegłego z zakresu badania pisma ręcznego. Z uwagi na tymczasowe pokrycie wskazanej należności ze środków budżetowych Skarbu Państwa, Sąd zasądził przedmiotową kwotę na jego rzecz – w myśl art. 113 ust. 1 w zw. z art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 r., poz. 1025).